

Anonimizirana verzija

Prijevod

C-741/21 – 1

Predmet C-741/21

Zahtjev za prethodnu odluku

Datum podnošenja:

1. prosinca 2021.

Sud koji je uputio zahtjev:

Landgericht Saarbrücken (Njemačka)

Datum odluke kojom se upućuje zahtjev:

22. studenoga 2021.

Tužitelj:

GP

Tuženik:

juris GmbH

[omissis]

**LANDGERICHT SAARBRÜCKEN (ZEMALJSKI SUD U
SAARBRÜCKENU, NJEMAČKA)**

5. Zivilkammer (5. građansko vijeće)

RJEŠENJE

u sporu

GP, [omissis] Duisburg,

tužitelj

[omissis]

protiv

juris GmbH Juristisches Informationssystem für die Bundesrepublik Deutschland
(juris GmbH pravni informacijski sustav Savezne Republike Njemačke) [omissis]
Saarbrücken,

tuženik

[omissis]

5. Zivilkammer (5. građansko vijeće) Landgerichta Saarbrücken (Zemaljski sud u Saarbrückenu)

[omissis] [sastav sudskog vijeća]

riješio je:

I.

U skladu s člankom 267. UFEU-a, Sudu Europske unije upućuju se sljedeća pitanja o tumačenju Poglavlja VIII., osobito članka 82. Uredbe (EU) 2016/679 Europskog parlamenta i Vijeća od 27. travnja 2016. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka i o slobodnom kretanju takvih podataka te o stavljanju izvan snage Direktive 95/46/EZ (Opća uredba o zaštiti podataka):

1. Treba li pojam nematerijalne štete iz članka 82. stavka 1. Opće uredbe o zaštiti podataka s obzirom na uvodnu izjavu 85. i uvodnu izjavu 146. treću rečenicu Uredbe (EU) 2016/679 razumjeti na način da je njime obuhvaćeno svako nanošenje štete zaštićenoj pravnoj situaciji bez obzira na njezine druge posljedice i njezinu značajnost?
2. Isključuje li se odgovornost za naknadu štete u skladu s člankom 82. stavkom 3. Opće uredbe o zaštiti podataka zbog toga što je kršenje prava u pojedinom slučaju prouzročeno ljudskom pogreškom osobe koja u smislu članka 29. Opće uredbe o zaštiti podataka djeluje pod vodstvom voditelja obrade ili izvršitelja obrade?
3. Je li prilikom određivanja nematerijalne štete dopušteno, odnosno potrebno, voditi se kriterijima za izricanje navedenima u članku 83. Opće uredbe o zaštiti podataka, osobito u članku 83. stavku 2. i stavku 5. Opće uredbe o zaštiti podataka?
4. Mora li se naknada štete odrediti za svako pojedino kršenje ili se više, barem više sličnih, kršenja sankcionira ukupnom naknadom štete koja se ne utvrđuje zbrajanjem pojedinačnih iznosa, nego se temelji na ukupnoj procjeni svih okolnosti?

II.

[omissis] [prekid postupka do donošenja odluke Suda Europske unije povodom zahtjeva za prethodnu odluku]

Obrazloženje

A. Predmet glavnog postupka

- 1 Tužitelj koji u Njemačkoj radi kao samostalni odvjetnik bio je kupac tuženika koji upravlja pravnom bazom podataka. Nakon što je tuženik na tužiteljev zahtjev za informacijama priopćio da su tužiteljevi podaci bili korišteni i za potrebe izravnog marketinga, tužitelj je dopisom od 6. studenoga 2018. opozvao tuženiku danu privolu da ga se e-poštom i/ili telefonom obavještava o uslugama istraživanja, sadržajima i događanjima kao i sve eventualne druge privole. Nadalje je uložio prigovor na svaku obradu osobnih podataka koji se odnose na njega za potrebe marketinga (s iznimkom obrade podataka potrebnih za slanje biltena koji je on i nadalje želio primati [omissis] [naziv biltena]).
- 2 U siječnju 2019. tužitelj je na adresu odvjetničkog ureda, ali naslovljeno na njega osobno, poštom zaprimio dva tuženikova promotivna dopisa, oba s datumom od 18. siječnja 2019. Tužitelj je na to reagirao na način da je dopisom od 18. travnja 2019. priopćio tuženiku, prilažući ponovno uloženi prigovor koji se odnosi na obradu podataka za potrebe marketinga od 6. studenoga 2018., da su izradom promotivnog dopisa njegovi podaci nezakonito obrađivani te je istaknuo pravo na naknadu štete u skladu s člankom 82. stavkom 1. Opće uredbe o zaštiti podataka. Tuženik je 3. svibnja 2019. tužitelju poslao drugi promotivni dopis, uslijed čega je tužitelj dopisom od 15. svibnja 2019. tuženiku još jednom uložio prigovor dostavom putem sudskog ovršitelja.
- 3 U svakom od navedenih promotivnih dopisa bio je otisnut „testni kod”, kako ga tuženik naziva, odnosno individualni niz od deset znakova, povezan s pozivom adresatu da taj kod unese na navedenoj tuženikovoj internetskoj stranici. Tužitelj je potom 7. lipnja 2019. zatražio od javnog bilježnika da otvori internetsku stranicu navedenu u promotivnom dopisu od 3. svibnja 2019. i unese navedeni osobni testni kod, uslijed čega se pojavio internetski obrazac za narudžbu tuženikovih proizvoda s tužiteljevim osobnim podacima.
- 4 Tužitelj smatra da je tuženik osobne podatke koji se na njega odnose nezakonito obrađivao te je time povrijedio njegovo temeljno pravo iz članka 8. Povelje Europske unije o temeljnim pravima na način da je izgubio nadzor nad svojim osobnim podacima. Tužitelj stoga smatra da mu je tuženik u skladu s člankom 82. stavkom 1. Opće uredbe o zaštiti podataka dužan nadoknaditi kako materijalnu štetu (troškovi sudskog ovršitelja i javnog bilježnika) tako i nematerijalnu štetu, a da pritom nije potrebno da su u tom smislu ispunjeni dodatni uvjeti (posljedice ili značajnost nanošenja štete njegovom pravu).
- 5 Tuženik niječe svoju odgovornost napominjući da je on implementirao proces u svrhu obrade prigovora koji se odnose na obradu podataka za potrebe marketinga te je do zakašnjelog uzimanja u obzir tog prigovora koji se odnosi na obradu podataka za potrebe marketinga došlo zbog toga što je jedan zaposlenik postupao

suprotno danoj uputi, odnosno da se po prigovoru, nakon što su dopisi već bili naručeni, moglo postupiti samo uz nerazmjerno velik napor.

Prema mišljenju tuženika, samo kršenje obveze iz članka 21. stavka 3. Opće uredbe o zaštiti podataka ne predstavlja štetu u smislu članka 82. stavka 1. Opće uredbe o zaštiti podataka.

B. Relevantne odredbe

I. Pravo Unije

Uredba br. 2016/679 (Opća uredba o zaštiti podataka)

6 Članak 82. Pravo na naknadu štete i odgovornost

1. Svaka osoba koja je pretrpjela materijalnu ili nematerijalnu štetu zbog kršenja ove Uredbe ima pravo na naknadu od voditelja obrade ili izvršitelja obrade za pretrpljenu štetu.

2. Svaki voditelj obrade koji je uključen u obradu odgovoran je za štetu prouzročenu obradom kojom se krši ova Uredba. Izvršitelj obrade je odgovoran za štetu prouzročenu obradom samo ako nije poštovao obveze iz ove Uredbe koje su posebno namijenjene izvršiteljima obrade ili je djelovao izvan zakonitih uputa voditelja obrade ili protivno njima.

3. Voditelj obrade ili izvršitelj obrade izuzet je od odgovornosti na temelju stavka 2. ako dokaže da nije ni na koji način odgovoran za događaj koji je prouzročio štetu.

[...]

7 Članak 83. Opći uvjeti za izricanje upravnih novčanih kazni

[...]

2. Upravne novčane kazne izriču se uz mjere ili umjesto mjera iz članka 58. stavka 2. točaka od (a) do (h) i članka 58. stavka 2. točke (j), ovisno o okolnostima svakog pojedinog slučaja. Pri odlučivanju o izricanju upravne novčane kazne i odlučivanju o iznosu te upravne novčane kazne u svakom pojedinom slučaju dužna se pozornost posvećuje sljedećem:

(a) prirodi, težini i trajanju kršenja, uzimajući u obzir narav, opseg i svrhu obrade o kojoj je riječ kao i broj ispitanika i razinu štete koju su pretrpjeli;

(b) ima li kršenje obilježje namjere ili nepažnje;

- (c) svakoj radnji koju je voditelj obrade ili izvršitelj obrade poduzeo kako bi ublažio štetu koju su pretrpjeli ispitanici;
- (d) stupnju odgovornosti voditelja obrade ili izvršitelja obrade uzimajući u obzir tehničke i organizacijske mjere koje su primijenili u skladu s člancima 25. i 32.;
- (e) svim relevantnim prijašnjim kršenjima voditelja obrade ili izvršitelja obrade;
- (f) stupnju suradnje s nadzornim tijelom kako bi se otklonilo kršenje i ublažili mogući štetni učinci tog kršenja;
- (g) kategorijama osobnih podataka na koje kršenje utječe;
- (h) načinu na koji je nadzorno tijelo doznalo za kršenje, osobito je li i u kojoj mjeri voditelj obrade ili izvršitelj obrade izvijestio o kršenju;
- (i) ako su protiv dotičnog voditelja obrade ili izvršitelja obrade u vezi s istim predmetom prethodno izrečene mjere iz članka 58. stavka 2., poštovanju tih mjera;
- (j) poštovanju odobrenih kodeksa ponašanja u skladu s člankom 40. ili odobrenih mehanizama certificiranja u skladu s člankom 42.; i
- (k) svim ostalim otegotnim ili olakotnim čimbenicima koji su primjenjivi na okolnosti slučaja, kao što su financijska dobit ostvarena kršenjem ili gubici izbjegnuti, izravno ili neizravno, tim kršenjem.

3. Ako voditelj obrade ili izvršitelj obrade za istu ili povezane obrade namjerno ili iz nepažnje prekrši nekoliko odredaba ove Uredbe ukupan iznos novčane kazne ne smije biti veći od administrativnog iznosa utvrđenog za najteže kršenje.

[...]

5. Za kršenja sljedećih odredaba, u skladu sa stavkom 2., mogu se izreći upravne novčane kazne u iznosu do 20 000 000 EUR, ili u slučaju poduzetnika do 4 % ukupnog godišnjeg prometa na svjetskoj razini za prethodnu financijsku godinu, ovisno o tome što je veće:

- (a) osnovnih načela za obradu, što uključuje uvjete privole u skladu s člancima 5., 6., 7. i 9.;
- (b) prava ispitanika u skladu s člancima od 12. do 22.;

[...]

8 Uvodna izjava 85.

Ako se povreda osobnih podataka ne rješava na odgovarajući način i pravodobno, ona može prouzročiti fizičku, materijalnu ili nematerijalnu štetu pojedincima, kao što su gubitak nadzora nad osobnim podacima ili ograničavanje njihovih prava,

diskriminacija, krađa identiteta ili prijevara, financijski gubici, neovlašteni obrnuti postupak pseudonimizacije, šteta za ugled, gubitak povjerljivosti osobnih podataka zaštićenih poslovnom tajnom ili bilo koju drugu ekonomsku ili društvenu štetu za dotičnog pojedinca. [...]

9 Uvodna izjava 146.

Voditelj obrade ili izvršitelj obrade trebao bi nadoknaditi svaku štetu koju osoba može pretrpjeti zbog obrade kojom se krši ova Uredba. Voditelj obrade ili izvršitelj obrade trebao bi biti izuzet od odgovornosti ako dokaže da nije ni na koji način odgovoran za štetu. Pojam štete trebalo bi široko tumačiti s obzirom na sudsku praksu Suda tako da se u potpunosti odražavaju ciljevi ove Uredbe. Time se ne dovode u pitanje zahtjevi za naknadu štete koja proizlazi iz kršenja drugih pravila prava Unije ili prava države članice. [...]

Ispitanici bi trebali dobiti potpunu i učinkovitu naknadu za štetu koju su pretrpjeli. [...]

II. Njemačko pravo

Bürgerliches Gesetzbuch (Građanski zakonik, u daljnjem tekstu: BGB)

10 Članak 823. Obveza naknade štete

(1) Tko namjerno ili iz nepažnje protuzakonito povrijedi život, tijelo, zdravlje, slobodu, vlasništvo ili neko drugo pravo druge osobe, obvezan joj je nadoknaditi time prouzročenu štetu.

(2) Istu obvezu ima i tko povrijedi zakon namijenjen zaštiti druge osobe. Ako je prema sadržaju zakona povreda tog zakona moguća i bez krivnje, obveza naknade štete postoji samo u slučaju krivnje.

11 Članak 253. Nematerijalna šteta

(1) Za štete koje nisu imovinske, novčana naknada može se zahtijevati samo u zakonom određenim slučajevima.

(2) Ako se šteta mora nadoknaditi zbog povrede tijela, zdravlja, slobode ili spolnog samoodređenja, onda se i za štetu koja nije imovinska može zahtijevati pravična novčana naknada.

C. Dvojbe u pogledu tumačenja

I. Prvo prethodno pitanje

- 12 Članak 82. stavak 1. Opće uredbe o zaštiti podataka kao uvjete za pravo na naknadu štete navodi kršenje Uredbe, materijalnu ili nematerijalnu štetu kao i uzročnu povezanost kršenja i štete.

Tužitelj svoje pravo temelji samo na okolnosti da su njegovi podaci obrađivani, a da nije u obzir uzet njegov prigovor; stoga on smatra da je time povrijeđeno njegovo pravo nadzora nad svojim osobnim podacima uspostavljeno člankom 8. Povelje i precizirano Općom uredom o zaštiti podataka.

- 13 S obzirom na tu okolnost, najprije se postavlja pitanje može li se već kršenjem Opće uredbe o zaštiti podataka obrazložiti šteta, a da se pritom ne nanosi šteta drugim pravnim situacijama. To bi mogao biti slučaj ako prekršena odredba Opće uredbe o zaštiti podataka ispitaniku dodjeljuje subjektivno pravo. S tim u skladu, ako bi kršenje Uredbe, primjerice pukom nezakonitom obradom podataka prema članku 6. stavku 1. ili neuzimanjem u obzir prigovora prema članku 21. stavku 3., koincidiralo s nastupanjem štete, ne bi bila potrebna daljnja utvrđenja o tome odnosi li se to na još neku pravnu situaciju.

- 14 Nadalje je potrebno razjasniti je li svako nanošenje štete zaštićenoj pravnoj situaciji dostatno za obrazloženje prava na naknadu štete.

U skladu s njemačkim pravom, već se prije stupanja na snagu Opće uredbe o zaštiti podataka moglo ostvarivati pravo na naknadu nematerijalne štete zbog kršenja pravila o zaštiti podataka. Naime, kršenja pravila o zaštiti podataka mogu predstavljati povredu općeg prava osobnosti kojim se mogu opravdati zahtjevi za naknadu štete u skladu s člankom 823. stavkom 1. i člankom 253. BGB-a, odnosno člankom 8. EKLJP-a. Međutim, u skladu s ustaljenom sudskom praksom, povreda općeg prava osobnosti ima za posljedicu pravo na novčanu naknadu samo ako je riječ o ozbiljnom zadiranju te se nanošenje štete ne može ni na koji drugi način zadovoljavajuće nadoknaditi (presuda BGH-a (Savezni vrhovni sud, Njemačka, u daljnjem tekstu BGH), od 14. studenoga 2017., VI ZR 534/15; presuda BGH-a od 17. prosinca 2013., VI ZR 211/12); suprotno tomu, ustavnopravne dvojbe u tom smislu nisu razvidne (BVerfG (Savezni ustavni sud, Njemačka), rješenje od 2. travnja 2017., 1 BvR 2194/15).

- 15 U tom se smislu čini spornim pitanje primjene odgovarajućih ograničenja i na pravo na naknadu štete utvrđeno člankom 82. stavkom 1. Opće uredbe o zaštiti podataka.

S obzirom na treću i šestu rečenicu uvodne izjave 146. moglo bi se smatrati da bi se pojam štete u smislu članka 82. stavka 1. Opće uredbe o zaštiti podataka trebao široko tumačiti, naročito stoga što se u uvodnoj izjavi 85. gubitak nadzora nad osobnim podacima izričito navodi kao šteta.

S druge pak strane, u uvodnoj izjavi 85. u obzir se uzima „[značajnu] ekonomsku ili društvenu štetu”, što bi moglo ukazivati na činjenicu da se od naknade štete svakako trebaju izuzeti bagatelne štete.

II. Drugo prethodno pitanje

- 16 Prema tekstu članka 82. stavka 1. Opće uredbe o zaštiti podataka, pravo na naknadu štete nije povezano s krivnjom voditelja obrade, odnosno izvršitelja obrade, tako da bi se moglo smatrati da se krivnja pretpostavlja, isto tako i u pogledu članka 82. stavka 3. Opće uredbe o zaštiti podataka, prema kojem se voditelj obrade izuzima od odgovornosti ako dokaže da nije ni na koji način odgovoran za događaj koji je prouzročio štetu.
- 17 Iz navedene odredbe ne proizlaze konkretni zahtjevi koje je potrebno postaviti u pogledu tog dokaza, a osobito ostaje otvorenim pitanje treba li pojam „odgovoran” shvatiti u smislu namjere ili iz nepažnje i koje se značenje pridaje formulaciji „ni na koji način”.
- 18 S obzirom na te okolnosti, na značaju dobiva pitanje isključuje li se odgovornost voditelja obrade već zbog toga što se on poziva na pogrešku zaposlenika, u predmetnom slučaju propušteno evidentiranje uloženog prigovora koji se odnosi na obradu podataka za potrebe marketinga u sustavu suprotno izričitoj uputi. To tumačenje članka 82. stavka 3. Opće uredbe o zaštiti podataka moglo bi, međutim, dovesti do ne tako beznačajnog ograničavanja prava iz članka 82. stavka 1. Opće uredbe o zaštiti podataka ako bi se voditelj obrade mogao izuzeti od svoje odgovornosti paušalnim upućivanjem na propust zaposlenika. U tom bi se pogledu element „ni na koji način” mogao shvatiti kao korektiv, no iz njega nije razvidno koji bi se zahtjevi u tom smislu trebali ispuniti.

III. Treće prethodno pitanje

- 19 Treće prethodno pitanje usmjereno je na pitanje kriterija prema kojima se može odrediti opseg dugovane naknade štete, a osobito na pitanje jesu li Općom uredom o zaštiti podataka zadani jedinstveni kriteriji ili se opseg naknade štete određuje prema odgovarajućim nacionalnim odredbama.
- 20 Premda je predmet članka 83. Opće uredbe o zaštiti podataka izricanje upravnih novčanih kazni, ipak se tamo navedeni kriteriji čine prikladnima i djelotvornima i za odmjeravanje novčanih naknada za nematerijalne štete. Osim toga, jedinstvenom bi se primjenom tih kriterija u svim državama članicama u obzir uzeo zahtjev za učinkovitom naknadom štete (uvodna izjava 146.). Prethodno pitanje u tom je smislu osobito značajno jer je u članku 83. stavku 5. Opće uredbe o zaštiti podataka za kršenja određenih odredbi (među ostalim, odredbe članka 6. i članka 21. Opće uredbe o zaštiti podataka) u slučaju poduzetnika kao osnovica za izračun zadan godišnji promet.

IV. Četvrto prethodno pitanje

- 21 U glavnom je postupku više puta došlo do obrade podataka za potrebe izravnog marketinga, iako je prethodno protiv toga više puta uložen prigovor koji se odnosi na obradu podataka za potrebe marketinga.
- 22 S obzirom na tu okolnost, postavlja se pitanje treba li svako pojedino kršenje Opće uredbe o zaštiti podataka tretirati i sankcionirati zasebno ili, barem kada je riječ o sličnim kršenjima, odrediti ukupnu naknadu štete. Na to se pitanje pak nadovezuje pitanje je li za određivanje ukupne naknade štete potrebno iskazati pojedinačne iznose za svako kršenje koji se onda uključuju u ukupan iznos, ali ne zbrajanjem pojedinačnih iznosa, ili treba utvrditi ukupnu naknadu štete na osnovi ukupne procjene svih okolnosti.

V. Zahtjev za prethodnu odluku

- 23 Pravo na naknadu štete u skladu s člankom 82. stavkom 1. Opće uredbe o zaštiti podataka u sudskoj praksi Suda Europske unije do sada nije iscrpno pojašnjeno, pojedini uvjeti ne mogu se odrediti ni izravno iz Opće uredbe o zaštiti podataka, osobito se obilježje nepostojanja značajnosti ne može neposredno izvesti iz Opće uredbe o zaštiti podataka, tako da se podnošenje zahtjeva za prethodnu odluku u svrhu razjašnjenja prethodno navedenih pitanja čini nužnim (vidjeti BVerfG, rješenje od 14. siječnja 2021., 1 BvR 2853/19).
- 24 Austrijski Oberster Gerichtshof (Vrhovni sud) rješenjem od 15. travnja 2021. [omissis] [broj spisa] već je Sudu Europske unije uputio zahtjev za prethodnu odluku koji se odnosi na članak 82. Opće uredbe o zaštiti podataka. Predmetni zahtjev nije u suprotnosti s tim zahtjevom, osobito zbog toga što se prethodna pitanja samo djelomice odnose na istu temu.

[omissis] [potpis]